

**MAMLAKAT EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING
ISTIQBOLLI YO‘NALISHLARI**

Fayzullayev Sardor Nurali O‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasining Tinglovchisi

E-mail: mrred7980@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu tezisda O‘zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirish uchun istiqbolli yo‘nalishlar ko‘rib chiqilgan. Mamlakatning eksport hajmi va tarkibidagi o‘shirlarga qaramay, hali ham sanoat diversifikatsiyasi, raqobatbardoshlik, transport tizimi va logistika sohalarida muammolar mavjud. Tezishda eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo‘nalishlari sifatida sanoatni diversifikatsiya qilish, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va yuqori qo‘shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish, innovatsiyalarni qo‘llash, yangi tashqi bozorlarga chiqish, transport va logistika infratuzilmasini takomillashtirish va eksportchilarga moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni kengaytirish taklif etilgan. Ushbu yo‘nalishlar mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishi va global iqtisodiyotdagi o‘rnini mustahkamlashi kutilmoqda.*

Kalit so‘zlar: *eksport salohiyati, sanoat diversifikatsiyasi, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari, innovatsiyalar, tashqi savdo, transport va logistika, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, raqobatbardoshlik, eksport diversifikatsiyasi, yuqori qo‘shimcha qiymatli mahsulotlar, davlat siyosati.*

Dunyo iqtisodiyotida mamlakatlarning global bozorga integratsiyasi va iqtisodiy o‘shishi ko‘pincha ularning eksport salohiyatiga bog‘liq bo‘ladi. Eksportning rivojlanishi mamlakatlar uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi, shu bilan birga, iqtisodiy o‘shishni tezlashtiradi va ijtimoiy farovonlikni oshiradi. O‘zbekistonning eksport salohiyatini oshirish, uning diversifikatsiyasi va yangi bozorlarni egallash mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlash uchun ustuvor yo‘nalish hisoblanadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonning eksport hajmi va tarkibida ijobiy o‘zgarishlar kuzatilgan bo‘lsa-da, hali ham eksport faoliyatining samaradorligini oshirish uchun bir qator muammolar mavjud. Eksportning asosan tabiiy resurslar va ba‘zi sanoat mahsulotlari bilan cheklanganligi, raqobatbardosh mahsulotlarning yetishmasligi, transport va logistika tizimlaridagi kamchiliklar mamlakat eksport salohiyatini maksimal darajada amalga oshirishga to‘sqinlik qilmoqda.

Ushbu tezisda O‘zbekistonning eksport salohiyatini oshirishning istiqbolli yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Sanoatni diversifikatsiya qilish, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va yuqori qo‘shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish, innovatsiyalarni qo‘llash, tashqi savdo siyosatini kengaytirish, transport infratuzilmasini takomillashtirish kabi yo‘nalishlar mamlakatning global

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlash va eksport salohiyatini oshirishda muhim omillar sifatida ko'rib chiqiladi.

Tahlil va Natijalar

O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirishda bir qator imkoniyatlar mavjud. Biroq, bu jarayonning samarali bo'lishi uchun mamlakatning hozirgi iqtisodiy holatini va mavjud resurslaridan qanday foydalanilayotganini tahlil qilish zarur. Quyidagi asosiy tahlillarni keltirish mumkin:

Hozirda O'zbekistonning eksport tarkibi ko'p jihatdan tabiiy resurslarga asoslangan, xususan, gaz, neft, paxta kabi mahsulotlarga bog'liq. Bu holat eksport bozorlaridagi qiyinchiliklar yoki narx o'zgarishlari paytida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashni qiyinlashtiradi. Shu sababli, sanoatni diversifikatsiya qilish, yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishga o'tish va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston qishloq xo'jaligi sohasida jadal rivojlanish sur'atlariga ega. Ayni paytda, paxta, meva-sabzavotlar va boshqa qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksport qilinadi. Biroq, mahsulotlarning ko'p qismini xom ashyolar tashkil etadi, bu esa qo'shimcha qiymat yaratishning imkoniyatlarini cheklaydi. Bunday holatni o'zgartirish uchun qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlarni ishlab chiqarishga o'tish zarur.

Eksport faoliyatining samaradorligini oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarur. Mamlakatda raqamli transformatsiya va avtomatlashtirish jarayonlarini amalga oshirish orqali eksport faoliyatini samarali va tezkor qilish mumkin. Elektron tijorat va raqamli marketingning rivojlanishi mamlakatning eksport salohiyatini kengaytirishga yordam beradi.

Yangi eksport bozorlarini ochish va eksport salohiyatini oshirish uchun tashqi savdo siyosatini diversifikatsiya qilish kerak. Yevropa, Amerika, Osiyo va Afrika kabi yangi bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash, hamda mavjud bozorlar bilan raqobatni kuchaytirish uchun diplomatik va savdo aloqalarini rivojlantirish zarur.

Eksportni amalga oshirishda transport va logistika tizimi muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda O'zbekistonda transport infratuzilmasi hali ham rivojlanmagan va eksportni amalga oshirishda sezilarli darajada qiyinchiliklar mavjud. Logistika tizimining zamonaviylashtirilishi, transport tarmoqlarining diversifikatsiyasi va chegaradagi tartiblarning soddalashtirilishi eksportni samarali amalga oshirish uchun zarur.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun quyidagi natijalar va tavsiyalarni keltirish mumkin:

Mamlakatning eksport salohiyatini oshirish uchun sanoatni diversifikatsiya qilish zarur. O'zbekiston yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yishi lozim. Misol uchun, paxta sanoatida paxta tolasi va boshqa mahsulotlardan yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarishga e'tibor qaratish kerak.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish orqali eksport hajmini oshirish mumkin. Ayniqsa, meva-sabzavotlarni konserva qilish, organik mahsulotlar ishlab chiqarish va ekologik toza oziq-ovqatlar eksportini rivojlantirishga katta e'tibor qaratish lozim.

Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va raqamli texnologiyalarni joriy etish eksport jarayonlarini soddalashtiradi. Elektron tijorat va raqamli marketingni rivojlantirish eksportni samarali amalga oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Tashqi savdo siyosatini diversifikatsiya qilish va yangi eksport bozorlarini ochish uchun diplomatik va savdo aloqalarini kuchaytirish zarur. Bu O'zbekistonning global bozorga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Eksport faoliyatining samaradorligini oshirish uchun transport va logistika tizimlarini modernizatsiya qilish zarur. Chegara va transport infratuzilmasining soddalashtirilishi eksport jarayonini tezlashtiradi va xarajatlarni kamaytiradi.

O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun sanoat diversifikatsiyasi, qishloq xo'jaligini qayta ishlash, innovatsiyalarni qo'llash, tashqi bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash, transport va logistika tizimini takomillashtirish zarur. Ushbu yo'nalishlar orqali mamlakatning iqtisodiy o'sishiga va global iqtisodiyotdagi o'rnining mustahkamlashiga erishish mumkin.

O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirishda bir qator istiqbolli yo'nalishlar mavjud. Mamlakat eksportining hozirgi holatini tahlil qilish, uning sanoat, qishloq xo'jaligi, transport infratuzilmasi va tashqi savdo sohalaridagi muammolarni aniqlash, eksport salohiyatini oshirish uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlarni belgilash imkonini beradi. O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun sanoatni diversifikatsiya qilish, qishloq xo'jaligini qayta ishlash va yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish, innovatsiyalarni joriy etish, tashqi bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash va transport-logistika infratuzilmasini takomillashtirish zarur.

Shuningdek, yangi texnologiyalarni joriy etish, elektron tijorat va raqamli marketingni rivojlantirish, eksportchilarni moliyaviy va tashkiliy jihatdan qo'llab-quvvatlash muhim omil hisoblanadi. Ushbu yo'nalishlarni amalga oshirish mamlakatning global iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlashga, shuningdek, iqtisodiy o'sishni davom ettirishga yordam beradi.

Mamlakat eksportini faqat tabiiy resurslar bilan cheklamasdan, yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishga o'tish zarur. Paxta va boshqa xom ashyolardan yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish va sanoatni diversifikatsiya qilish orqali eksport hajmini oshirish mumkin.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, ekologik toza va organik mahsulotlarni ishlab chiqarish orqali yangi bozorlarni zabt etish mumkin. Bu, shuningdek, yuqori qo'shimcha qiymat yaratish imkonini beradi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Innovatsiyalarni va raqamli texnologiyalarni eksport jarayonlariga keng joriy etish. Elektron tijorat va raqamli platformalarni rivojlantirish orqali eksport bo'yicha yangi yo'nalishlarni yaratish mumkin.

Tashqi savdo siyosatini diversifikatsiya qilish, yangi bozorlarga kirish va mavjud bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash. Diplomatiya va savdo aloqalarini kuchaytirish orqali mamlakatning eksport salohiyatini yanada kengaytirish.

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish, chegara va transport tizimini soddalashtirish orqali eksport jarayonini samarali va tezkor qilish. Bu, shuningdek, xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.

Eksportchilarga moliyaviy yordam, kreditlar va soliq imtiyozlarini taqdim etish, shuningdek, eksport jarayonini boshqarishda qo'llab-quvvatlash xizmatlarini yaratish zarur.

O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun barcha yuqoridagi yo'nalishlar birgalikda amalga oshirilishi lozim. Sanoatni diversifikatsiya qilish, innovatsiyalarni qo'llash, tashqi bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash va transport tizimini takomillashtirish orqali mamlakatning global iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xalilov, B. M. (2021). O'zbekiston Respublikasining tashqi savdosi va eksport salohiyati: tahlil va istiqbollari. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish instituti.
2. Shavkatova, S. M. (2020). Eksport va iqtisodiy o'sish: O'zbekiston tajribasi. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Mustafayev, R. S. (2019). Eksportni diversifikatsiya qilishning zamonaviy yo'llari. Tashkent: Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni (2017). O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirishga oid qaror. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti.
5. O'zbekiston Respublikasining Davlat Statistika Qo'mitasi (2023). O'zbekistonning tashqi savdo statistikalari. Tashkent: Davlat statistika qo'mitasi.
6. Yuldashev, A. A. (2018). O'zbekiston iqtisodiyotida logistika va transport infratuzilmasi. Tashkent: O'zbekiston Transport va Logistika Akademiyasi nashriyoti.
7. Sodiqov, I. R. (2021). Innovatsion iqtisodiyot va O'zbekistonda uning rivojlanish istiqbollari. Tashkent: Innovatsion rivojlanish vazirligi.
8. O'zbekiston Respublikasi Tashqi Savdo Vazirligi (2022). O'zbekistonning tashqi savdosi: muammolar va yechimlar. Tashkent: Tashqi Savdo Vazirligi.
9. Kudratov, R. K. (2020). Qishloq xo'jaligi va agrar sohada eksportni oshirish. Tashkent: O'zbekistonda qishloq xo'jaligi nashriyoti.
10. Husniddinov, M. T. (2022). Raqamli transformatsiya va iqtisodiyot: O'zbekiston misoli. Tashkent: Raqamli iqtisodiyot markazi.

